

Als niet alles is wat het lijkt

praten met patiënten en naasten over
zingeving en betekenisgeving

Merijn van der Werf, huisarts i.o.

Joep van de Geer

geestelijk verzorger, onderzoeker spirituele zorg MCL

Voor het geval deze workshop niet is wat het lijkt...

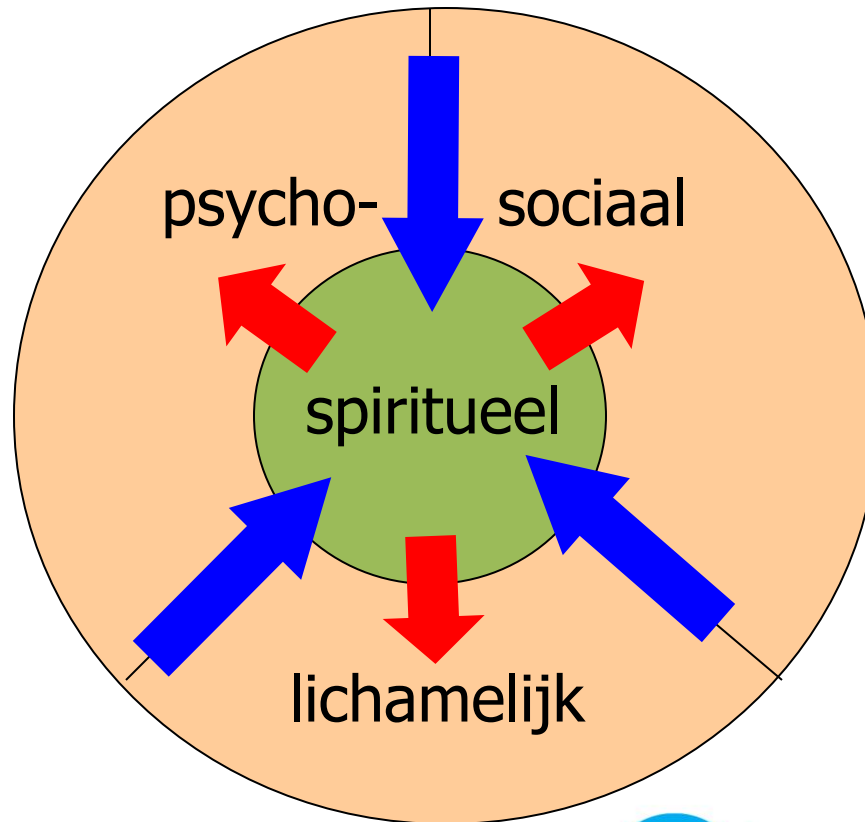
- Wat is spiritualiteit, spirituele zorg?
- Voorbeelden van goede spirituele zorg uit de eigen praktijk.
- Wat maakten deze voorbeelden tot goede voorbeelden van spirituele zorg?
- Korte uitleg over het project 'Als niet alles is wat het lijkt....'

Spirituele zorg

Landelijke richtlijn, Versie: 1.0

Datum Goedkeuring: 06-06-2010
Methodiek: Consensus based
Verantwoording: Agora werkgroep
'Richtlijn spirituele zorg'

Positie van spiritualiteit

Het ABC van spirituele zorg

		Arts en verpleegkundige
	<i>Primaire focus en referentiekader</i>	<i>Somatisch</i>
A	<i>Aandacht</i>	Luisteren, ondersteunen, onderkennen, screenen
B	<i>Begeleiding</i>	Signaleren, begeleiden, doorverwijzen, anamnese
C	<i>Crisisinterventie</i>	Signaleren en doorverwijzen

Voorbeelden van goede spirituele zorg 'alledaags' of 'bijzonder'

- 3-tallen; totaal 15': ieder 5'
- Verdeel de rollen: verteller, luisteraar, observator
- Vertel ieder 1 eigen voorbeeld van goede spirituele zorg
 - Verteller: wat was de context, hoe pakte je dat aan, wat maakt dit vb tot een goed vb van spirituele zorg?
 - Luisteraar: vat samen (wat jij vindt) dat de verteller goed heeft aangepakt.
 - Observator: wat deed de ander (patiënt, naaste, familie) waardoor het een vb van goede spirituele zorg kon worden?
- Wissel van rol, per voorbeeld 5'

Als niet alles is wat het lijkt...

praten met patiënten en naasten over zingeving
en betekenisgeving

- Digitale Leer-/Werkplaats op basis van de Richtlijn spirituele zorg 2.0
- Implementatie duo's: arts/vpk+b.v. geest. verz.
 - Vaardigheidstraining (integratie in scholingsplan)
 - Implementatie plan op:
 - Beleidsniveau
 - Uitvoeringsniveau

Masterclass

Spiritualiteit in de palliatieve zorg

Voor	Artsen, Verpleegkundigen niv 5, Geestelijk verzorgers, Maatschappelijk werkers, Psychologen, Managers
Accreditatie	alle doelgroepen
Data	2 t/m 5 oktober 2017 + 16 mei 2018 12 t/m 15 februari 2018 + 26 september terugkomdag www.leerhuizenpalliatievezorg.nl
Plaats	Zenderen

Symbolische communicatie (Weiher): luisteren in betekenis lagen

- Functioneren van symbolen in alledaagse communicatie
- Laag van de feiten
- Laag van de gevoelens
- Laag van de identiteit
- Laag van de spiritualiteit

Symbolische communicatie (Weiher): luisteren in betekenis lagen

- Functioneren van symbolen in alledaagse communicatie
- Laag van de feiten
- Laag van de gevoelens
- Laag van de identiteit
- Laag van de spiritualiteit

Innerlijke ruimte (Carlo Leget)

... in de zorgverlener

... in de zieke

... in de naaste

Ars moriendi

geen keuzen (of...of) maar innerlijke ruimte
binnen spanningsvelden (en...en)

1. Ik en de ander (autonomie)
2. Doen en laten (lijden)
3. Vasthouden en loslaten (afscheid)
4. Vergeven en vergeten (schuld)
5. Geloven en weten (na dit leven)

		Arts en verpleegkundige	Medische maatschappelijk werker, psycholoog	Geestelijk verzorger	
	<i>Primaire focus, ingang en referentiekader</i>	<i>Somatisch</i>	<i>Psychosociaal</i>	<i>Spiritueel</i>	
A	<i>Aandacht</i> <i>(altijd)</i>	Luisteren, ondersteunen, onderkennen, <i>verkennen</i>	Luisteren, ondersteunen, onderkennen, <i>verkennen</i>	Luisteren, ondersteunen, onderkennen, <i>verkennen,</i> <i>duiden</i>	(Representeren) en verbinden
B	<i>Begeleiding</i> <i>(op verzoek patiënt)</i>	Zoektocht volgen, doorverwijzen, <i>in kaart brengen</i>	Zoektocht volgen, doorverwijzen (->) <i>in kaart brengen</i>	Zoektocht volgen (<-) doorverwijzen <i>in kaart brengen,</i> <i>interpreteren</i> <i>en wegen</i>	
C	<i>Crisis interventie</i> <i>(indien aangewezen)</i>	Signaleren, doorverwijzen	Onderkennen, begeleiden, behandelen doorverwijzen (->)	Onderkennen, begeleiden, soms: behandelen, (<-) doorverwijzen <i>interpreteren</i> <i>en wegen</i>	

Primaire zorgverleners: arts en verpleegkundige/verzorgende

- Signaleren en bespreekbaar maken, twee soorten diagnostische instrumenten:
 - 1. Verkennen (*screening*)
 - 2. In kaart brengen (*spiritual history taking*)
 - 3. Verwijzen.

Verkennen

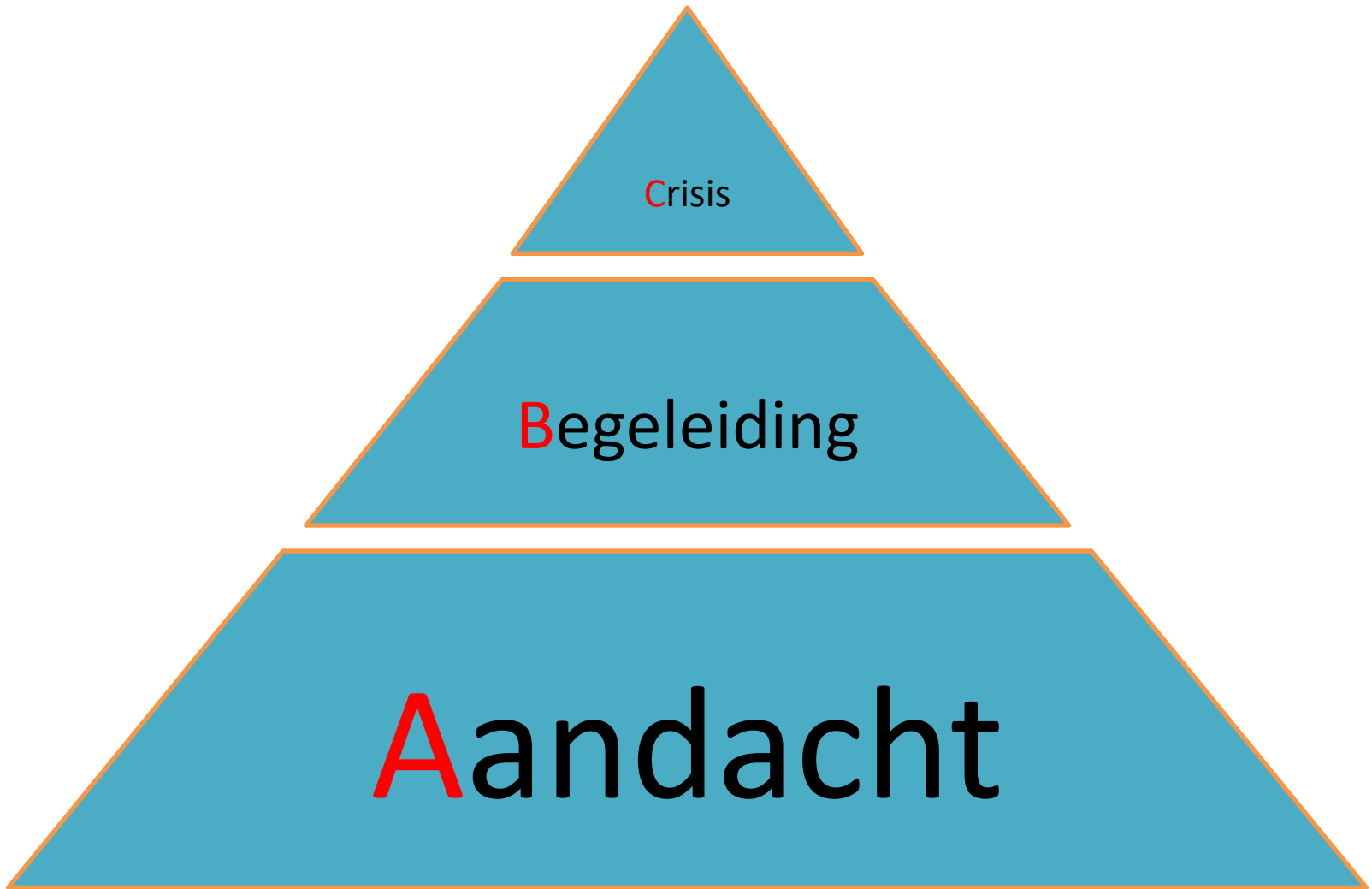
1. Wat houdt u in het bijzonder bezig op dit moment?
2. Waar had u steun aan in eerdere moeilijke situaties? (Familie, levensbeschouwing, muziek?)
3. Wie zou u graag bij u willen hebben? Door wie zou u gesteund kunnen worden?

THM

Crisis

Begeleiding

Aandacht

Spiritualiteit

is de dynamische dimensie van het menselijk leven die betrekking heeft op de manier waarop personen (individueel zowel als in gemeenschap)

zin, doel en transcendentie ervaren,

uitdrukken en/of zoeken en

de manier waarop zij zich verbinden met/verhouden tot

het moment,

zichzelf,

anderen,

de natuur,

het betekenisvolle en/of het heilige.

Spiritualiteit (vervolg)

Het spirituele veld is multidimensioneel:

1. Existentiële uitdagingen (bv. vragen betreffende identiteit, betekenis, lijden en de dood, schuld en schaamte, verzoening en vergeving, vrijheid en verantwoordelijkheid, hoop en wanhoop, liefde en vreugde).
2. Waarden georiënteerde overwegingen en gedragingen (wat het meest betekenisvol is voor ieder persoon, zoals relaties tot zichzelf, familie, vrienden, werk, dingen, natuur, kunst en cultuur, ethiek en moraal en het leven zelf).
3. Religieuze overwegingen en fundamenten (geloof, levensbeschouwelijke overtuigingen en praktijken, de relatie met God of het ultieme).